

БЕЗСОННА ніч котиться нескінченним сувоєм. Не перстає періщити набридливий дощ... Наче кулі... Петру Зіноватному не спиться. Треба ж було трапитися такому: якось серед ночі прокинувся, ступив крок — і несподівано впав. Піднявся, знову впав. Мимоволі згадав, що напередодні прогнозували магнітні бурі, під час яких стареньким, хворим треба бути особливо уважними до себе, а він забув, напевне. А от пережите кілька десятиріч тому пам'ятає, наче було все вчора.

Випускника Харківського вчительсько-го інституту Петра Зіноватного призвали на дійсну службу в 1939-ому, коли йшла радянсько-фінська війна. Уже не було батька й матері, їх забрав голодний 1933-й, але тривога не покидала. Якись важкі передчуття скували думки, колотилися в серці, наче відчуваючи невідомі випробування. І вони не забарилися.

Тріскучі морози засніженої Карелії дошкуляли так, що, здавалося, не витримає. А ще безперервні кровопролитні бої. Перше бойове хрещення під Уксаломпом український парубок закарбував на все життя. Гримів бій жорстокий, нерівний. На смерть стояли кадрові червоноармійці, утримуючи бойову позицію, що для багатьох стала останнім рубежем. Від шаленого грозового дощу хто впав навзаки, зрізаний кулеметною чи автоматною кулею, дехто ниць, здавалося, сплять, натомившись у пекельній круговерті. Кожен з них, затиснувши в руках зброю, ніби говорив усім своїм виглядом: «От, зробив усе, що міг...». Дивилися побратими в небо, що вражало найбільше, бо досі думав, що найперше мертві заплющують очі. Ні...

Петру Зіноватному пофортунило вирватися з того смертельного перемерзлого смерчу. Змучених, але живих, перекинули в Красноярськ. Не встигли як слід відпочити, відновити сили, як гримнуло на Заході: на країну віроломно напала фашистська Німеччина. Вже 24 червня 1941-го опинилися в м. Ліда, що в Білорусі. Озброєні до зубів гітлерівські полчища сунули смертельними валами, підминаючи все живе на своєму шляху. Наші війська, тримаючись з усіх сил, не могли протистояти такій лавині. Відступаючи, боролися за кожну п'ядь рідної землі. Не вдавалося... Відійшли до Мінська, на який обрушився шквал літаків зі свастикою. Знесилені безперервними атаками, солдати падали. Ворожі танки, літаки безкінечно бомбили. Усе тонуло в гуркоті й ревінні моторів, скрегіт — і вдень і вночі. Зайди бомбили навіть санпоїзди з червоними хрестами на білому полотнищі. Небо вкрилося кіптявою, померкло сонце...

Перший раз бійцям вогневого відділення 249-го артилерійського полку, яким керував сержант Зіноватний, вдалося вирватися з ворожого кільця, та за кілька годин знову посунули танки. Оточили... Хоч куди б кидалися, скрізь у вічі дивилася смерть. ...Загнали за колючий дріт. Місяцями під бомбуванням ганяли на роботі на залізницю, тягали шпали, розгрібали руїни, тримали голодними, без води, хліба. Не передати словами нелюдських страждань, скорботної безвиході, в яку потрапили знесилені беззбройні солдати, над якими збиткувалися фашистські нелюди. Скільки виснажених захисників залишилося навечно лежати на рідній, стоптаній загарбницьким чоботом землі! Гинули комахами, здіймаючись під високе небо, ніби зливалися з неозорістю, безмежжям... Восстань... Не доведи Господи цьому повторитися...

І тут доля зглянулася над Зіноватним. Військовополо-

нених розбирали німецькі бауери. Один з них, Альберт Клінк, угледів худючого, обідраного солдата. Напевно, очі привернули увагу: чорношкі, як вуглинка, вони виблискували, ніби благали... Повіз до свого фатерлянду. У господарстві вже працювали француз, росіянин. Нелегко було, але в порівнянні з тим, що пережив у таборі для військовополонених під Мінськом, життя в Альберта здавалося ме-

Так працювати сприяли не лише любов до підростаючої юні, а й досвід, глибокі знання дитячої психології, бажання бачити в кожному особистість. Тому кожен урок відкривав чудовий світ краснописьменства, творчої лабораторії того чи іншого письменника.

Оригінально організовував позакласну роботу, що продовжувала заняття. Читачькі конференції, тематичні вечори, літературна газета, альманах «Пролісок».

На все життя вихованцям запам'яталися вечори «Без верби і калини нема України», «Козацької слави повік не забудемо»... Недарма за активну роботу зі збереження й пропаганди творчої спадщини українського народу, Т. Шевченка Державний комітет з відзначення 150-річчя з дня народження Великого Кобзаря вручив Петру Яковичу пам'ятну Подяку.

Майже сорок років праці в одній тільки школі № 4 м. Сарни! Мінялися відомства її підпорядкування, а Петро Зіноватний незмінно викладав улюблену українську літературу та мову. Розлетілися випускники, стали дорослими, мають свої родини, внуків, які також продовжують тут навчатися, й добрим словом згадують Учителя з великої літери — Петра Яковича, як любовно називають і досі.

Приємно, що чимало вихованців пов'язали своє життя з педагогікою, стали досвідченими освітянами, ветеранами праці. За браком газетної площі не перерахувати всіх, хто вчителював і вчителює, бо любов до дітей, школи, наголошують, прищепив Петро Зіноватний. А ще понад 10 років він уроки української мови та літератури в Білятицькій ЗОШ І-ІІ ступенів. Доїжджав до села, де його з нетерпінням чекали, бо знали, що уроки педагога — це уроки життя. І коли якось запитали в юних білятичан, хто їх найулюбленіший учитель, то кожен без затримки відповів: «Петро Якович!». Чи є для педагога вища оцінка?

Розмовляли з ветераном у його скромній квартирі, де нині порядкує лагідна й приємна донька Лариса, до речі, теж учителька однієї з сільських шкіл району. Несподівано ж біда підкралась — упав серед ночі й три місяці лежав із загипсованою ногою. І коли підоспів поважний ювілей — 95-річчя — до Петра Яковича зачастили колишні учні, колеги. Йшли групами, поодиночі, з квітами, подарунками, щирими словами вдячності й побажань швидше одужати.

У пісні співається: «Час рікою пливе...». «І не пливе, а летить невблаганно», — посміхається і просить: «Не пишть...». Як не написати, шановний і дорогий Петре Яковичу, коли випускники 1966 року Валентина Красовська, Валентина Тушаковська, Галина Павловець, Людмила Гольяка (Максимчук) просили написати обов'язково, адже 95 же літ улюбленому вчителю! І він заслуговує, бо запалений у серці вогник любові до школи, до знань, до життя, палає й досі в кожного вихованця. Тож низький уклін Вам — Учителю, Воїну, Батьку. Многії, благії літа хай кує, не стомлюючись, сива зозуленька. У долі ж бо Вашій відбулася трагічна, але й велична історія нашої країни.

Процалися. На закінчення сивочолий ветеран тихо додав: «Я ніколи не гонився за нагородами, званнями. Найвища для мене нагорода — вдячність і щире захоплення в очах учня...». Не гонився, але заслужено присвоїли звання відмінника народної освіти України, презентували численні грамоти, подяки, урядові нагороди, що додалися до бойових орденів і медалей. Сльозами вони виблискують на лацкані його святкового костюма...

Райса БРИЧКОВА,
член Національної спілки журналістів України.

Долі людські

Воїн. Учитель.

Людина з великої літери

дом. «Хоч годували...». Виконували всі сільськогосподарські роботи. І, звичайно, прислухалися до гуркоту, що ні-ні та й доносився зі Сходу.

Весна 1945-го принесла Петру Зіноватному довгоочікуване визволення. Мобілізували в армію, у військову частину м. Десау, що дислокувалась у Німеччині. Вибілився військовими жахіттями чуб, облечена страшним полум'ям душа тремтіла від усіляких перевірок, згадуючи пережите пекельне ходіння по муках. Зазираючи навіть у найпотаємніші її куточки, був упевнений, що все обійдеться, бо нічим не завинив...

Господня воля благословила до життя. Служив вірою і правдою в штабі частини і, слава Богу, все налагодилося. У 1946-ому повернувся в Дмитрівку — село дитинства, що на Кіровоградщині. Прийняли учителем української мови в місцеву школу, згодом перевели в сусідній район.

А як опинився в Сарнах? Тут жила сестра Наталія з чоловіком, який працював на залізниці. Після його смерті бідувала, отож і звала брата жити разом — буде легше. Приїхав. За вчорашнього солдата, дипломованого вчителя взяли, як кажуть, обома руками. Влаштувався на роботу, дали направлення на навчання. Відтак працював доти, поки роки покликани на відпочинок. Та не сів склавши руки. Вірний покликанию, щирий, доброзичливий, користувався неабияким авторитетом серед учнів, колег, керівництва. Хіба можна було не помітити, що Петро Якович настільки закоханий у свій предмет, що не уявляв життя без дітей, школи? Постійно вишукував і знаходив такі методи подачі програмного матеріалу, що в класі під час уроку було чути, як муха пролетить.